

СТАТИСТИКА НА ВЪНШНАТА ТЪРГОВИЯ

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ БЕЛЕЖКИ

I. Източници на данни

Източник на данните от началото на 2003 г. до края на 2006 г. бе Агенция *Митници*, а за предишни години - *Информационно обслужване АД* (дирекция *ИИЦ*). Българската народна банка и НСИ получаваха данните за вноса и износа, допълваха ги с друга информация и допълнително ги обработваха. До края на 2006 г. всички фирми извършващи внос или износ на стоки бяха задължени да декларират тази дейност чрез митнически декларации.

След 1 януари 2007 г. фирмите извършващи стокообмен със страните – членки на ЕС се отчитат по системата *Интрастат* (въведена със „Закон за статистика на вътрешнообщностната търговия със стоки”, ДВ бр. 51 от 2006 г.). Съгласно Закона, фирмите които имат оборот над определения от Националният статистически институт (НСИ) праг за деклариране, подават *Интрастат* декларации пред Националната агенция по приходите. Агенцията следва да извършва контрол на обхвата на задължените лица, да следи за изпълнение на задълженията им по системата *Интрастат*, както и да контролира достоверността на предоставяните данни. Данните от *Интрастат* декларациите се изпращат на НСИ за последваща обработка.

Вносът и износът с трети страни (извън ЕС), както и движението на стоки в ЕС, осъществявано под митнически контрол продължава да се отчита чрез митнически декларации, като Агенция *Митници* предоставя данните за обработка на НСИ. Институтът обединява тези данни с информацията по системата *Интрастат*, обработва ги и след извършване на допълнителни оценки предоставя данните на потребителите, в т. ч. и на Българската народна банка.

II. Срокове за получаване на данните

БНБ получава от НСИ обобщени данни (без детайли по страни и стоки) за стокооборота на страната с другите страни – членки на съюза в срок до 35 дни след изтичането на отчетния месец. Детайлни данни за изпращанията и пристиганията на стоки БНБ получава от НСИ в срок до 60 дни след изтичането на отчетния месец. Данните за търговията с трети страни се получават от НСИ до 29 число на месеца следващ отчетния.

III. Основни принципи на отчитане

Износът се отчита по цени FOB, а вносът по цени CIF.

Системата за кодиране на стоките се базира на *Комбинираната номенклатура*, която се поддържа от *Евростат* и се използва от държавите-членки на ЕС за целите на външнотърговската статистика.

С шестото издание на *Ръководството по платежен баланс и международната инвестиционна позиция (МВФ, 2008)*¹ се въвеждат съществени методологически промени в отчитането на търговията със стоки и на търговията с услуги. На основата на тяхната икономическа същност, отделни подстатии се прекласифицират от статия *Стоки* (внос и износ) в статия *Услуги* (внос и износ), и обратно.

Основните методологически промени по отношение на износа и вноса на стоки са свързани със стоките за преработка, ремонтът на инвестиционни стоки и стоките, придобивани от туристи при техните пътувания в чужбина. Съгласно досегашното *Ръководство по платежен баланс (МВФ, 1993)* и статистиката на външната търговия първите две подстатии се отчитаха в статия *Стоки* (износ и внос), а стоките, придобивани от туристи при техните пътувания в чужбина се отчитаха в статия *Услуги*. С новите методологически изисквания подстатии свързани със стоките за преработка и ремонта на инвестиционни стоки са включени в статия *Услуги*, а подстатията относно стоките, придобивани от туристи при техните пътувания в чужбина е включен в статия *Стоки*.

Поради това няма равенство между данните за търговията със стоки (износ, внос и търговско салдо), съставяни от НСИ, и данните за износа, вноса и търговското салдо, съставяни от БНБ за статистиката на платежния баланс.

Предвид аналитичното значение на данните за износа и вноса на стоки от статистиката на външната търговия, БНБ ще продължи практиката да подготвя кратък текст за динамиката на външната търговия, както и поддържането на съответните серии от данни. Тези материали се съдържат в публикацията *Платежен баланс* и се публикуват на интернет-страницата на БНБ.

По-подробна информация за тези методологически промени има в материала *Съставяне на статистиката на платежния баланс съгласно методологията на шестото издание на Ръководството по платежен баланс и международната инвестиционна позиция*².

В съответствие със съвместна методология на БНБ и НСИ, от 1999 г. вносът и износът се отчитат по системата на Специална търговия, като моментът на регистрация на транзакциите е моментът (датата) на оформяне на митническите декларации, или месецът през който са извършени вътрешнообщностните изпращания или пристигания по системата *Интрастат*. Критериите за описание на страните партньори са както следва: Внос - по страна на произход на стоките; Износ - по страна на получател на стоката, т.е. последната известна страна, където стоката трябва да бъде доставена. С цел съпоставимост на поддържаните от БНБ статистически редове за вноса и износа по ***Основни търговски***

¹ <http://www.imf.org/external/pubs/ft/bop/2007/bop6comp.htm>

² Материали, които БНБ подготви във връзка с публикуването на данните, са достъпни на интернет страницата на БНБ на адрес www.bnbg.bg, раздел [Статистика/Методологически бележки \(ляво меню\)](#).

партньори и региони, тези критерии са приложени от БНБ и за данните след 1 януари 2007 г.

Преди публикуване на данните за статистиката на външната търговия, БНБ и НСИ взаимно ги съгласуват.

IV. Видове таблици за вноса и износа

A. Начин на използване

За целите на икономическия анализ БНБ публикува таблиците **Начин на използване**. Те са месечни, тримесечни и годишни. Основата за тяхното конструиране са 4-значните кодове по *Комбинираната номенклатура* за страните от ЕС, групирани от гледна точка на предназначението и крайното използване на съответната стока. Основни принципи при разпределянето на стоките в съответните групи са: от една страна целта на тяхното използване и от друга степента на преработката им.

Б. Основни търговски партньори и региони

В таблиците **Основни търговски партньори и региони** са включени по-важните страни и региони за износа (вноса) на страната. Те са месечни, тримесечни и годишни. Във връзка с приемането на Хърватия в Европейския съюз от 01.07.2013 г. и с оглед съпоставимост на данните за периода януари 1995 г. – юни 2013 г. към данните за Европейския съюз е включена и Хърватия.

В. Основни търговски региони по начин на използване

Таблиците **Основни търговски партньори по начин на използване** представят разрез на вноса и износа на страната по географски признак и по групи стоки. Те са тримесечни и годишни.

Във всички публикувани таблици износът е отчетен по цени FOB, а вносът по цени CIF.

V. Разпространение на информацията

Българската народна банка разпространява данните за статистиката на външната търговия чрез страницата си в Интернет – <http://www.bnb.bg>. Данните се публикуват също така и в месечния *"Информационен бюлетин"* на Българската народна банка. Данни за външната търговия на страната се включват в полугодишните и годишните отчети на Българската народна банка.

На Интернет страницата на БНБ се публикуват материал за динамиката на външната търговия, статистически редове (от 1995 г.) за вноса и износа по **Начин на използване** и по **Основни търговски партньори и региони**. За тези серии съществува възможност за търсене по определен период (месец, тримесечие, година) и по група стоки (търговски

партньори). Отделно за същия период са публикувани и тримесечни и годишни таблици **Основни търговски региони по начин на използване.**

VI. Периодичност, честота и своевременност на публикациите по външната търговия

Поддържаните на интернет страницата на БНБ серии от данни за вноса и износа на страната се обновяват в срок не по – рано от 73 дни след изтичане на отчетния месец.

VII. Политика на ревизиране на данните

Съгласно установената практика с данните за първия месец от всяко тримесечие се ревизират месечните данни за цялата текуща година. При необходимост БНБ може да извършва и по-чести ревизии на данните за месеците на отчетната година.

VIII. Контакти

Въпроси по методологията, прилагана от Българската народна банка или относно публикуваните данни за външната търговия, можете да се обръщате към пресцентъра на БНБ (press_office@bnbank.org) или към г-жа Лиляна Банчева, началник на отдел "Платежен баланс и външен дълг", тел. (+359 2) 9145 1439 или по електронната поща на адрес Bancheva.L@bnbank.org.

Последно актуализирано на 21.04.2015 г.